

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุปแนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

ตามกฎหมายในต่างประเทศ

แนวทางที่ 1 การกำหนดความรับผิดโดยพิจารณาจากลักษณะความผิด

กลุ่มที่ 1 เป็นกฎหมายของกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นการกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตตามลักษณะของความผิดเฉพาะเรื่อง (suigeneris) เช่น The Communication Decency Act 1996 (CDA) กำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในเรื่องหมิ่นประมาท หรือ The Digital Millennium Copyright Act 1998 (DMCA) กำหนดความรับผิดผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น ซึ่งในการกำหนดความรับผิดนั้นกลุ่มประเทศเหล่านี้อาจบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะเพื่อกำหนดความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดโดยอาศัยสื่ออินเทอร์เน็ต หรืออาจมิได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่แต่ใช้วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมเพื่อรองรับลักษณะการกระทำความผิดเดิมในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากสื่ออินเทอร์เน็ต

กลุ่มที่ 2 เป็นกฎหมายของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ประเทศจีน ประเทศสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น ความรับผิดที่มีการบัญญัติไว้ในกลุ่มประเทศเหล่านี้ จะกำหนดไว้เป็นเกณฑ์กลาง และไม่ได้กำหนดความรับผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้โดยเฉพาะเหมือนที่มีการบัญญัติไว้ในกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา (ยกเว้นประเทศอังกฤษในส่วนของการกำหนดความรับผิดฐานหมิ่นประมาทใน Defamation Act 1996) และการกำหนดขอบเขตความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในกลุ่มประเทศเหล่านี้ จะมีการบัญญัติความรับผิดหลายๆ เรื่องเกณฑ์การกำหนดความรับผิดทั่วไปรวมกันในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง เช่น ใน Computer Information Network and Internet Security Protection and Management Regulations 1997 ได้บัญญัติความรับผิดไว้ทั้งการหมิ่นประมาท การเผยแพร่ภาพลามกอนาจาร การทำลายความมั่นคงของรัฐ ฯลฯ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาลักษณะการกำหนดความรับผิดจากลักษณะความผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีการบัญญัติไว้นั้น จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นการกำหนดความรับผิดเฉพาะเรื่อง (sui generis) เช่นเดียวกับกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่กำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเฉพาะกรณีที่ได้กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ... ที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลิขสิทธิ์เดิม เพื่อรองรับลักษณะการละเมิดลิขสิทธิ์รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการอาศัยสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

แนวทางที่ 2 เป็นการกำหนดความรับผิดตามลักษณะการแบ่งแยกกลุ่มผู้กระทำ

กลุ่มที่ 1 เป็นกฎหมายในกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน ประเทศจีน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย กลุ่มประเทศเหล่านี้มิได้มุ่งเน้นกำหนดความรับผิดแยกตามประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจน แต่จะเน้นที่การกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้เฉพาะเรื่อง โดยอาจมีการบัญญัติแบ่งแยกความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแบ่งออกเป็นเรื่องๆ ชัดเจน เช่น The Communication Decency Act 1996 (CDA) ที่บัญญัติความรับผิดไว้เฉพาะเรื่องหมิ่นประมาท เป็นต้น หรืออาจเป็นการบัญญัติรวมลักษณะการกระทำความผิดไว้หลายเรื่อง เช่น Measure for Managing Internet Information Service 2000 ที่บัญญัติถึงความรับผิดหลายประการ เช่น การก่อการร้าย การหมิ่นประมาท ฯลฯ เพื่อควบคุมการให้บริการข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต (Internet Information Service หรือ IIS) ของประเทศจีน เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กฎหมายของสหภาพยุโรปและประเทศอังกฤษ กลุ่มประเทศเหล่านี้จะกำหนดแบ่งประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้อย่างชัดเจน และใช้ประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกันนั้นเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละประเภท เช่น EU Directive 2000/31/EC หรือ Statutory Instrument 2002 No.2013 เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้น มิได้มุ่งเน้นการกำหนดความรับผิดแยกตามประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจน แต่เน้นที่การกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้เป็นเรื่องๆ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่กำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทาง

คอมพิวเตอร์ หรือร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ... ที่กำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้การกำหนดความรับผิดตามลักษณะของความผิดของตัวบุคคลที่กระทำ จะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ และบางประเทศก็ได้มุ่งเน้นการกำหนดความรับผิดโดยแบ่งแยกประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ชัดเจน แต่อาจสรุปแนวทางความรับผิดและประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้กว้างๆ ดังนี้

1. กรณีของผู้ให้บริการที่เป็นสื่อกลางในการส่งข้อมูลแบบ **Mere Conduit** นั้น เป็นกลุ่มผู้ให้บริการที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมต่อเครือข่าย (**Network Providers**) และให้บริการการเข้าใช้อินเทอร์เน็ต (**Access Providers**) เป็นหลัก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มผู้ให้บริการที่ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกขนส่งข้อมูลเป็นสำคัญ ในบางประเทศจึงกำหนดให้กลุ่มผู้ให้บริการเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองไม่ต้องรับผิดโดยผลจากการให้บริการของตน

อย่างไรก็ตาม ลักษณะการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** นี้ยังมีความแตกต่างกันอยู่ในบางประเทศ กล่าวคือ¹ ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นถือว่าผู้ให้บริการที่ไม่ใช่ผู้ให้บริการด้านโทรคมนาคม (**Non-Telecommunication**) เช่น **Access Providers** นั้น ไม่สามารถอ้างหลัก **Common Carriers** ใน **Title II Communication Act 1934** เพื่อยกเว้นความรับผิดได้ โดยแนวความคิดดังกล่าวปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในมาตรการทางกฎหมาย เช่น **The Telecommunication Act 1996** ในมาตรา 223 (e) (6) ที่บัญญัติว่า ไม่มีบทบัญญัติใดๆ ในหมวดนี้ให้นำไปสู่การตีความได้ว่าผู้ให้บริการแบบ **Interactive Computer Service**² มีฐานะเช่นเดียวกับผู้ขนส่งสาธารณะ (**Common Carriers**) หรือผู้ให้บริการโทรคมนาคม (**Telecommunication**) และตามแนวคำพิพากษาศาล เช่น คดี **Religious Technology Center v. Netcom**³ ศาลวินิจฉัยว่า จำเลย (**Netcom**) เป็นผู้ให้บริการ

¹ Reed, Chris., and Angel, John, Computer Law, Four Edition (Bleckstone Press Limited, 2000), pp. 342-347.

² คือ ผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสาร ผู้ให้บริการระบบข้อมูลข่าวสาร และผู้ให้บริการการเข้าใช้ที่จัดให้ผู้ใช้งานจำนวนมากเข้าใช้คอมพิวเตอร์เซิร์ฟเวอร์ รวมถึงการให้บริการหรือระบบที่ให้อินเทอร์เน็ตและระบบปฏิบัติการหรือการให้บริการโดยห้องสมุดหรือสถาบันการศึกษา

³ คดี **Religious Technology Center v. Netcom** 907 F Supp 1361,1374 (ND Cal, 1995)

อินเทอร์เน็ตประเภท **Access Providers** ไม่ได้อยู่ในคำจำกัดความของคำว่า ผู้ขนส่งสาธารณะ (Common Carriers) ภายใต้ The Copy Right Act ซึ่งสามารถเทียบได้กับคำจำกัดความที่ปรากฏใน The Communication Decency Act หรือคดี *CompuServe, Inc. v. Cyber Promotion Inc.*⁴ ซึ่งศาลวินิจฉัยว่า **CompuServe** ไม่ได้ถูกพิจารณาในฐานะผู้จัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะที่สาธารณชนทั่วไปจะมีสิทธิเข้าใช้ได้ เพราะ **CompuServe** ไม่ได้เป็นผู้สร้างสาธารณูปโภคที่จำเป็นหรือเป็นผู้จัดให้บริการสาธารณะ และไม่ได้ครอบครองเอกสิทธิ์หรือได้รับสัมปทานสิทธิในการตลาดอย่างเด็ดขาด เป็นต้น ดังนั้น ในประเทศนี้จึงจัดให้ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** อยู่ในลักษณะของผู้ให้บริการแบบ **Non - Telecommunication Providers** หรือบางครั้งอาจถูกเรียกว่าเป็น **Information Providers** หรือ **Enchanted Providers** และไม่อาจอ้างความคุ้มครองตามหลัก **Common Carriers** เช่นเดียวกับผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** ได้ ในขณะที่สหภาพยุโรป รวมถึงบางประเทศที่อยู่ในกลุ่มสหภาพยุโรปกลับถือว่า ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** เป็นผู้ให้บริการที่อยู่ในกลุ่ม **Mere Conduit** เช่นเดียวกับผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** ตาม **Article 12 EU Directive 2000/31/EC** เนื่องจากผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** มีหน้าที่หลักในการบริการการเข้าใช้ซึ่งถือเป็นหน้าที่หนึ่งในกระบวนการขนส่งข้อมูลข่าวสารสู่ผู้ใช้บริการเท่านั้น และไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อมูลที่มีการขนส่งในทำนองเดียวกับการให้บริการเชื่อมต่อของผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** สหภาพยุโรปและบางประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปจึงกำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้บริการ **Access Providers** และผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** ไว้เหมือนกัน คือ ไม่ต้องรับผิดชอบในข้อมูลข่าวสารที่มีการส่ง โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ให้บริการไม่ได้เป็นผู้ส่ง ไม่ได้กำหนดผู้รับการส่งและไม่ได้กำหนดหรือแก้ไขข่าวสารในการส่ง

2. กรณีของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแบบ **Service Providers** นั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานความผิด โดยหากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้รู้หรือควรรู้ถึงการกระทำผิดแล้วไม่ดำเนินการอย่างรวดเร็วในการกำจัด ลบหรือปิดกั้นข้อความหรือข้อมูลดังกล่าวภายในเวลาอันสมควร ก็จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากข้อความหรือข้อมูลดังกล่าว

3. กรณีของผู้ให้บริการแบบ **Content Providers** นั้น ต้องรับผิดชอบตามธรรมดาที่บุคคลที่ทั่วไปที่กระทำผิดจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย เนื่องจากผู้ให้บริการกลุ่มนี้เป็นผู้คัดเลือกและจัดทำ

⁴ คดี *CompuServe, Inc. v. Cyber Promotion Inc.*, 962 F Supp 1015 (SD Ohio 1997)

ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ด้วยตนเอง หากเนื้อหาหรือข้อมูลที่อยู่ในเว็บไซต์นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายและก่อความเสียหายประการใด ผู้ให้บริการแบบ Content Providers ก็ย่อมต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดแนวทางความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นการทั่วไปเช่นในกฎหมายของสหภาพยุโรป แต่ได้บัญญัติกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเฉพาะกรณี โดยพิจารณาจากลักษณะของความผิดแต่ละเรื่องโดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ... ที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเมื่อได้กระทำการอันเป็นความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทำนองเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา

อนึ่ง แม้ประเทศไทยจะเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาความผิดที่เกิดขึ้นโดยอาศัยสื่ออินเทอร์เน็ต และเริ่มมีการบัญญัติกฎหมายรับรองเรื่องดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนบ้างแล้วก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวก็เป็นเพียงการมุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องในส่วนความคลุมเครือหรือความไม่ชัดเจนในความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ ในขณะที่ความรับผิดชอบทางแพ่งนั้นก็ยังคงไม่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายใดๆ ที่ชัดเจนไว้ ซึ่งการละเลยในเรื่องดังกล่าวนี้ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาในด้านการความไม่แน่นอนในการปรับใช้กฎหมายหรือความได้เปรียบเสียเปรียบทางคดี เป็นต้น ซึ่งได้มีการกล่าวไว้อย่างละเอียดแล้วในบทที่ 4 นอกจากนี้ โดยผลจากการละเลยดังกล่าวทำให้ปัจจุบันแนวทางการพิจารณาความรับผิดในส่วนแพ่งของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตยังคงต้องพิจารณาตามกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้อยู่เดิมแต่ละกรณี ประกอบกับการพิจารณาความรับผิดบนพื้นฐานของความผิด (Liability based on fault)⁵ ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละประเภท

⁵ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2545), น.132-133.

แม้การพิจารณาความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความผิด(Liability based on fault) ประกอบกับการพิจารณาความรับผิดตามกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้อยู่แล้วตามลักษณะความผิดอาจสามารถนำมาใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ในระหว่างที่ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะ แต่การแก้ปัญหานั้นคงมิใช่การผิ่ใช้กฎหมายที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หากแต่เป็นการสรรค์สร้างกฎหมายใหม่ที่สามารถอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีการบัญญัติกฎหมายพิเศษกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้โดยเฉพาะเพื่อรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งมาพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยกฎหมายที่เห็นควรให้มีการบัญญัติขึ้นใหม่นี้ควรมีลักษณะเป็นการบัญญัติกฎหมายที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์กลางในการวินิจฉัยความผิดที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ทุกรูปแบบ โดยขอบเขตความผิดของกฎหมายฉบับนี้ควรครอบคลุมทั้งความผิดในส่วนแพ่ง อาญา และมาตรการบางประการทางปกครอง ในลักษณะเดียวกับ EU Directive 2000/31/EC ของสหภาพยุโรป เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ต้องบัญญัติแก้ไขกฎหมายโดยผลของลักษณะการก่อความเสียหายที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งอีกในภายหลัง นอกจากนี้ การบัญญัติความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยแยกมาออกมาบัญญัติไว้เฉพาะเรื่อง ยังจะช่วยป้องกันมิให้เกิดการกระจัดกระจาย ความสับสนยุ่งยาก ในการปรับใช้กฎหมายของผู้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งหลาย ตลอดจนป้องกันการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกันในภายหน้า ทั้งยังจะเป็นผลดีในด้านการป้องกันการบัญญัติกฎหมายซ้ำซ้อนในอนาคตได้อีกด้วย

อนึ่ง การบัญญัติกฎหมายใหม่นี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดคำจำกัดความของคำว่า ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ที่อยู่ในบังคับกฎหมายนี้เสียก่อน

คำนิยาม “ผู้ให้บริการ” ในกฎหมายไทยและต่างประเทศ

(ก) ร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (รับหลักการโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ)⁶

“ผู้ให้บริการ” หมายความว่า

⁶ http://www.etcommission.go.th/documents/cc/2007_02_26/20070226_sprovider_word.pdf

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกัน โดยประการอื่นทั้งนี้โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเอง หรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการในการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(ข) ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

“ผู้ให้บริการ” หมายความว่า

1. ผู้ให้บริการส่งผ่าน หรือเชื่อมต่อข้อมูลเพื่อการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัลระหว่างจุดที่กำหนดโดยผู้ใช้งาน โดยมีได้เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของข้อมูลที่ได้รับหรือส่ง

2. ผู้ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือผู้อำนวยความสะดวกโดยประการอื่นในการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(ค) ข้อเสนอแนะของ webmaster ไทย

ควรพิจารณาคำนิยามคำว่า “ผู้ให้บริการ” ให้จำกัดเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกล่าวคือ เฉพาะ Access Provider และ Data Storage Center เท่านั้น เหตุผลนั้นเมื่อพิจารณานิยามคำว่า “ผู้ให้บริการ” ตามมาตรา 3 (1) และ (2) นั้นจะเห็นได้ว่า นิยามคำว่า “ผู้ให้บริการ” ค่อนข้างกว้างมากเกินไป อาจทำให้เกิดปัญหาในการปรับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติการจัดแบ่งผู้ให้บริการโดยหลักสากลจะจัดแบ่งผู้ให้บริการออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ

(1) ผู้ให้บริการที่ให้บริการแก่บุคคลโดยทั่วไป เพื่อเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ (Access Service Provider) ซึ่งได้แก่บริษัทที่บริการเชื่อมต่อระหว่างคอมพิวเตอร์ (Hosting Company) บริษัทที่ให้บริการมือถือ (Mobile Operator) บริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์ทั่วไป (Phone Operator) บริษัทผู้ให้บริการโทรคมนาคมทั่วไป (Telecom Operator) บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ผู้ให้บริการอีดีไอ (VAN) ผู้ให้บริการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งได้แก่เว็บทั่วไปที่มีบริการให้ใช้อีเมล เว็บบอร์ดฟรี

(2) ผู้ให้บริการที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูล (Data Storage Center) ได้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมฐานข้อมูลจากผู้ให้บริการทั่วไป

(3) ผู้ให้บริการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์เพื่อใช้กับภาคธุรกิจ (ASP) อาทิ เช่น ผู้เขียนเว็บไซต์ (web designer) ผู้รับจ้างพัฒนาเขียนระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ (Software developer) ผู้รับจ้างเขียนระบบรักษาความปลอดภัยขององค์กร (Security Provider)

ซึ่งหากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีความเห็นว่า คำว่า “ผู้ให้บริการ” เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งต้องการเอาผิดกับบุคคลที่กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ควรจะระบุให้คำว่า “ผู้ให้บริการ” ให้มีขอบเขตครอบคลุมถึงผู้ให้บริการใน (1) และ (2) เท่านั้น แต่ไม่ควรรวมถึง (3) ผู้ให้บริการรับจ้างเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์โดยทั่วไป

(ง) Convention on Cybercrime, Council of Europe

“service provider” means:

I any public or private entity that provides to users of its service the ability to communicate by means of a computer system, and li any other entity that processes or stores computer data on behalf of such communication service or users of such service;

(จ) The Electronic Commerce Act 2000, Philippines

"Service provider" refers to a provider of -

I Online services or network access, or the operator of facilities therefor, including entities offering the transmission, routing, or providing of connections for online communications, digital or otherwise, between or among points specified by a user, of electronic data message or electronic documents of the user's choosing; or

II he necessary technical means by which electronic data message or electronic documents of an originator may be stored and made accessible to a designated or undesignated third party. Such service providers shall have no authority to modify or alter the content of the electronic data message or electronic document received or to make any entry therein on behalf of the originator, addressee or any third party unless specifically authorized to do so, and shall retain the electronic data message or electronic document in accordance with the specific request or as necessary for the purpose of performing the services it was engaged to perform.

(ฉ) Digital Millennium Copyright Act U.S.A.

Two definitions exist for the term "service provider." In the context of transmitting and routing, "service provider" is defined as an entity which offers transmission, routing, or connections for digital online communications for materials sent by Users which are not materials sent by Users which are not modified by the entity. For

the remaining sections of the service provider provisions of the DMCA, a service provider includes the entities in the previous definition as well as "a provider of online services or network access."

(๓) State Ordinance Agreements via Electronic Channel 2000

"Service Provider"

The natural person or legal entity who which offers services for facilitation information by electronic means

(๓) คำว่า "ผู้ให้บริการ" ในความเห็นของผู้ให้บริการต่างประเทศ (Source: Sun Microsystems)

There are at least four types of service providers today:

1) Internet Service Providers (ISPs) offer internet access for consumers and small-to medium sized businesses; Web hosting for consumers and businesses; and outsourced mail, security, and remote access.

2) Application Service Providers (ASPs) offer complex value-added application hosting and access; consumer-based services such as Webbased income tax preparation; and business-based services such as enterprise resource planning (ERP) applications by subscription.

3) Network Service Providers (NSPs) offer Internet access for ISPs and large businesses; Internet data centers—the future home office; everything from rack, stack, and ping to full application design and support; and more than just data since NSPs carry wireless and voice over IP traffic.

4) Full Service Providers (FSPs) offer more than one of the above services.

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามทั้งหมดแล้วเห็นว่าคำนิยามของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตตามประเด็นปัญหาที่ผู้เขียนเสนอนั้นควรหมายความว่า "หน่วยงานหรือองค์กรทั้งหลายที่ให้บริการในด้านการเชื่อมต่อหรือประมวลผลหรือเก็บรักษาหรือให้อำนวยความสะดวกใดๆ ในด้านข้อมูลรวมถึงการให้บริการทางด้านเนื้อหาเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารหรือรับทราบข้อมูลในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต"

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเห็นควรแบ่งประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้ให้ชัดเจนเพื่อใช้ประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกันนี้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดความ

รับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละประเภท โดยผู้เขียนเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากลักษณะการทำงานและบทบาทหน้าที่ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละแบบแล้ว ควรแบ่งประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

1. *ผู้ให้บริการที่จัดทำเนื้อหาโดยตรง (Information Providers หรือ Content Providers)* คือ ผู้ให้บริการที่เป็นผู้จัดทำหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ตนเป็นผู้คัดเลือกหรือมีอำนาจในการคัดเลือกซึ่งถูกนำมาเชื่อมโยงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้บริการด้านต่างๆ แก่ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตทั่วไป ผู้ให้บริการประเภทเนื้อหาเปรียบเทียบกับผู้ประพันธ์ ผู้พิมพ์โฆษณา บรรณาธิการหรือผู้เผยแพร่ (Publisher) เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำ คัดเลือกเนื้อหาโดยตรงตลอดจนมีอำนาจในการตรวจสอบแก้ไขเนื้อหา (Editorial Control) ที่อยู่ภายใต้การให้บริการของตนอย่างสมบูรณ์ บุคคลเหล่านี้จึงต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่อยู่ในขอบเขตการให้บริการของตนทุกกรณีตามกฎหมายทั่วไป เช่นเดียวกับผู้ประพันธ์ ผู้พิมพ์โฆษณา บรรณาธิการหรือผู้เผยแพร่

นอกจากนี้ เนื่องจากผู้ให้บริการแบบ Content Providers มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่เนื้อหาข้อความหรือข้อมูลที่มีขอบโดยตรง ดังนี้ จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ให้บริการแบบ Content Providers มีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อความหรือข้อมูลที่มีขอบด้วยมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปได้ทางเทคนิคด้วย เช่น ใช้ระบบ Filter เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูลอันไม่ชอบด้วยกฎหมายต่างๆ ที่ถูกส่งผ่านเข้ามาในอินเทอร์เน็ตซึ่งอยู่ในความดูแลของผู้ให้บริการก่อนมีการนำออกเผยแพร่ โดยการนำข้อความหรือข้อมูลที่มีขอบด้วยกฎหมายบรรจุลงในระบบตรวจสอบกลั่นกรอง Filter เพื่อให้ระบบดำเนินการตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูลก่อนออกเผยแพร่ มาตรการเช่นนี้จะช่วย Block หรือ Sensor ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ในเบื้องต้น ทั้งราคาของเครื่องมือนี้ในปัจจุบันก็ไม่สูงมากนัก จึงไม่เป็นการสร้างภาระที่หนักเกินสมควรแก่ผู้ให้บริการ เป็นต้น

2. *ผู้ให้บริการที่ไม่จัดทำเนื้อหาตรง (Non - Content Providers)* คือ ผู้ให้บริการที่มีส่วนในการจัดทำ คัดเลือกข้อความหรือข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ออกเผยแพร่โดยตรง แต่ให้บริการด้านอื่นๆ เช่น การส่งข้อมูล การเข้าใช้ข้อมูล หรือให้บริการด้านเทคนิคต่างๆ ซึ่งผู้ให้บริการประเภทที่ไม่ได้จัดทำเนื้อหาโดยตรงนี้ สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ตามลำดับขั้นตอนการทำงานในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กล่าวคือ

2.1 *กลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นสื่อกลางในการส่งข้อมูล (Transitory Communication Providers)*

กลุ่มผู้ให้บริการกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในลำดับต้นของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีหน้าที่ในการเชื่อมต่อและดำเนินการเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการอินเทอร์เน็ตได้ โดยการให้บริการในกลุ่มนี้เริ่มจากการที่ผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** จัดหาคู่สายโทรศัพท์สำหรับการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากนั้นผู้ให้บริการแบบเข้าใช้อินเทอร์เน็ต (**Access Providers**) จะจัดเตรียมช่องทาง (**Gateway**) ในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับคอมพิวเตอร์อีกต่อหนึ่ง โดยผู้ใช้บริการจะต้องซื้อสิทธิ (อาจซื้อสิทธิแบบชั่วโมงหรือแบบรายเดือนก็ได้) และผู้ให้บริการจะให้ **Log in Account** และ **Password** ในการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้ใช้บริการเข้าใช้งานในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ อนึ่ง ด้วยความแตกต่างในบทบาทหน้าที่บางประการของผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** และผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** ทำให้บางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดประเภทของผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** และผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** ต่างหากออกจากกัน และกำหนดเกณฑ์ความรับผิดชอบที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากเห็นว่าผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** มีความสามารถในการขนส่งข้อมูลบนเส้นทางของการติดต่อสื่อสารเพียงประการเดียวอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้เห็นถึงความโปร่งใสในการติดต่อสื่อสารกับผู้รับข้อมูลปลายทาง ดังนี้ ผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** จึงได้รับสิทธิในการอ้างข้อยกเว้นความรับผิดชอบโดยอาศัยหลักผู้ขนส่งสาธารณะหรือ **Common Carrier** ได้ ซึ่งแตกต่างกับผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** ที่เป็นผู้จัดเตรียมช่องทาง (**Gateway**) ในการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและกำหนด **Log in Account** และ **Password** ในการเข้าใช้งาน โดยลักษณะการดำเนินการดังกล่าวนี้เองทำให้กระบวนการทำงานบางส่วนของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแบบ **Access Providers** มีลักษณะเป็นการให้บริการแบบประมวลผลข้อมูลหรือการให้บริการในรูปแบบผสมระหว่างการขนส่งข้อมูลและประมวลผลข้อมูลรวมอยู่ด้วย ดังนั้นผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** จึงถูกจัดเป็นผู้ให้บริการแบบ **Non - Telecommunication** บางครั้งถูกเรียกว่า **Information Provider** หรือ **Enchanted Providers** และไม่อาจอ้างหลักผู้ขนส่งสาธารณะหรือ **Common Carrier** เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบของตนได้

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าแม้ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** จะมีการดำเนินการในส่วนของการประมวลผลข้อมูลอยู่ด้วยซึ่งทำให้ผู้ให้บริการแบบนี้ถูกจัดประเภทไว้ต่างหากจากผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** แต่เมื่อพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของผู้ให้บริการทั้งสองแบบแล้วจะเห็นว่ามีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** จะมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการขนส่งข้อมูลสาธารณะ โดยจะทำหน้าที่จัดหาคู่สายโทรศัพท์สำหรับการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนผู้ให้บริการแบบเข้าใช้อินเทอร์เน็ต (**Access Providers**) จะมี

บทบาทเป็นสื่อกลางในการขนส่งข้อมูลเฉพาะบุคคล โดยจัดเตรียมช่องทาง (Gateway) ในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับคอมพิวเตอร์ ด้วยบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างผู้ให้บริการทั้งสองแบบนี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดให้ผู้ให้บริการทั้งแบบ **Network Providers** และแบบ **Access Providers** อยู่ในกลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นสื่อกลางในการส่งข้อมูล (Transitory Communication Providers)

ในส่วนของความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งสองนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** โดยแท้ ถือว่ามีความชัดเจนว่าได้รับการคุ้มครองให้ไม่ต้องรับผิดชอบอย่างสิ้นเชิงด้วยหลักผู้ขนส่งสาธารณะหรือ **Common Carrier** แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วผู้ให้บริการที่ให้บริการแบบ **Network Providers** ส่วนใหญ่มักจะเข้ามาให้บริการแบบ **Access Providers** ด้วย และยิ่งกว่านั้นด้วยแนวโน้มของการเจริญเติบโตของธุรกิจการติดต่อสื่อสารในระบบอินเทอร์เน็ตนี้ ทำให้ผู้ให้บริการต่างพยายามพัฒนาธุรกิจของตนให้เป็นที่ไปในลักษณะการให้บริการครบวงจร หรือการจัดให้บริการในทุกรูปแบบโดยผู้ให้บริการรายเดียว ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ว่าในอนาคตผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** ที่ให้บริการแต่เพียงการจัดหาคู่สายโทรศัพท์อย่างเดียวอาจจะหมดไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าการนำผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** มาจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** จะเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะการเจริญเติบโตของธุรกิจการให้บริการอินเทอร์เน็ตมากกว่า และด้วยการที่ผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** มักจะเข้ามาให้บริการแบบ **Access** อยู่ด้วยนั่นเอง จึงทำให้ผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** อาจไม่สามารถอ้างหลัก **Common Carrier** เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบได้ การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแบบ **Network Providers** จึงต้องไปพิจารณาประกอบกับความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** อยู่ดีนั่นเอง

(2) ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** แม้ไม่อาจอ้างหลัก **Common Carrier** ได้ แต่โดยลักษณะการทำงานในฐานะผู้จัดเตรียมช่องทางขนส่งข้อมูลเฉพาะรายนั้น ทำให้เห็นได้ว่าผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** โดยธรรมชาติของการทำงานปกติไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่มีการส่งแต่อย่างใด ทั้งยังมีอาจตรวจทราบรายละเอียดข้อมูลที่มีการส่งได้ด้วย และแม้ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** อาจมีการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราวในระหว่างการส่งโดยอัตโนมัติ (Log File) ไว้ด้วย แต่ข้อมูลดังกล่าวเป็นเพียงรายละเอียดของการส่งข้อมูลของผู้ใช้บริการ เช่น **Account** หรือชื่อบัญชีผู้ให้บริการ เวลาที่ใช้ สถานที่ปลายทาง ฯลฯ รายละเอียดการส่ง (Log

File) นี้ มิได้แสดงถึงเนื้อหาของข้อมูลแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลดังนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าผู้ให้บริการแบบ Access Providers จึงควรได้รับความคุ้มครอง ไม่ต้องรับผิดชอบในข้อมูลข่าวสารที่มีการส่ง เว้นแต่ผู้ให้บริการแบบ Access Providers จะมีเจตนากระทำผิดหน้าที่การให้บริการของตน โดยการเข้าไปแทรกแซงการส่งข้อมูลโดยปกติ ด้วยการกำหนดผู้รับการส่งและกำหนดหรือแก้ไขข่าวสารในการส่ง

ผู้เขียนเห็นว่า ผู้ให้บริการในกลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นสื่อกลางในการส่งข้อมูล (Transitory Communication Providers) ไม่ต้องรับผิดชอบในข้อมูลข่าวสารที่มีการส่ง ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าผู้ให้บริการจะต้องไม่ได้เป็นผู้ส่ง ไม่ได้กำหนดผู้รับการส่งและไม่ได้กำหนดหรือแก้ไขข่าวสารในการส่ง การดำเนินการให้บริการของผู้ให้บริการในกลุ่มนี้ยังรวมถึงการกระทำที่เป็นการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราวในระหว่างการส่งโดยอัตโนมัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการส่งข้อมูลไปในเครือข่ายโทรคมนาคม และข้อมูลนั้นจะต้องไม่เก็บไว้เกินไปกว่าระยะเวลาเพื่อใช้ในการส่งเท่าที่จำเป็นตามสมควร ในทำนองเดียวกับ Article 12 ของ EU Directive 2000/31/EC

2.2 ผู้ให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้านเทคนิคและให้บริการต่างๆ (Service Providers) เช่น ผู้ให้บริการระบบการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราว (System Caching) ผู้ให้บริการประเภทให้เช่าพื้นที่เว็บไซต์หรือ (Hosting) ผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูล (Information Location Tool Operator) เป็นการให้บริการค้นหาว่า ข้อมูลที่ผู้ใช้บริการต้องการอยู่ในเว็บไซต์ใด มีทั้งระบบอัตโนมัติและระบบที่ผู้ใช้บริการจะต้องดูจากรายการ (Catalog) เป็นต้น ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านี้จะเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคและโปรแกรม เพื่อวางระบบในการใช้งาน การเข้าถึงหรือการจัดเก็บข้อมูลในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่จะไม่ได้เข้าไปตรวจสอบเนื้อหาหรือข้อมูลในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยตรง (Editorial Control) เหมือนกับกลุ่มผู้ให้บริการประเภท Content Providers ซึ่งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตประเภท Service Providers นี้ จะเปรียบเสมือนผู้เผยแพร่ขั้นที่สองหรือผู้จำหน่าย (Distributor) บุคคลเหล่านี้จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลอื่น เว้นแต่ได้รู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงการกระทำหรือข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวและไม่ได้กระทำโดยรวดเร็วในการลบ กำจัด หรือกระทำด้วยวิธีการใดๆ ทำให้ไม่อาจเข้าถึงข้อมูลที่มีชอบ ซึ่งอยู่ในขอบเขตการให้บริการของตน โดยการพิจารณาความรู้หรือควรจะได้รู้หรือไม่ของผู้ให้บริการแบบ Service Providers นี้ อาจพิจารณาจากการบอกกล่าวของผู้ใช้บริการหรือผู้เสียหาย (take down notice) เพื่อให้ผู้ให้บริการได้ทราบถึงความมีอยู่ของข้อความหรือข้อมูลที่มีชอบนั้น หรือเกิดจากกรณีอื่นๆ ทั้งนี้ มาตรฐานการพิจารณาการรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ให้อยู่ภายใต้ดุลพินิจของศาลที่จะต้องคำนึงถึงวิสัยและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบการใช้ดุลพินิจ

อนึ่ง แม้ผู้ให้บริการในกลุ่ม **Service Providers** นี้ จะไม่ต้องรับผิดชอบในเนื้อหาที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลอื่น เพราะการที่ตนไม่ได้รู้หรือควรรู้ถึงเนื้อหาดังกล่าว ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการให้ความคุ้มครองผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** แต่ผู้เขียนมิได้จัดผู้ให้บริการดังกล่าวไว้ในกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากเหตุผลดังนี้

(1) ผู้ให้บริการทั้งสองมีลักษณะการทำงานและความมุ่งหมายในการให้บริการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** มีหน้าที่จัดเตรียมช่องทาง (Gateway) ในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นขั้นตอนในกระบวนการขนส่งข้อมูลสู่ปลายทางเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน แต่กลุ่มผู้ให้บริการกลุ่ม **Service Providers** ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการให้บริการการจัดเก็บข้อมูลหลังจากที่ได้มีการขนส่งมาถึงปลายทางแล้วเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่รายละเอียดของข้อมูลที่มีความรวดเร็วและสร้างความสะดวกในการใช้งานอินเทอร์เน็ต

(2) ผู้ให้บริการทั้งสองมีความสัมพันธ์และความใกล้ชิดกับข้อมูลหรือเนื้อหาของข้อมูลที่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** มีหน้าที่เพียงการขนส่งและประมวลผลส่วนหนึ่งเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้งานในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ และทำให้ข้อมูลมาถึงยังปลายทางเท่านั้น ซึ่งโดยปกติของการทำงานของผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** จึงมิได้จัดเก็บข้อมูลที่มีการขนส่ง ในขณะที่ผู้ให้บริการในกลุ่ม **Service Providers** เป็นผู้ให้บริการในด้านการจัดเก็บข้อมูลเพื่อความเร็วในการเผยแพร่และสร้างความสะดวกในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ดังนี้ ข้อมูลที่มีการเผยแพร่จึงอยู่ในความครอบครองของผู้ให้บริการในกลุ่ม **Service Providers** และผู้ให้บริการในกลุ่มนี้จึงอาจรู้หรือควรรู้ถึงเนื้อหาดังกล่าวได้

(3) ผู้ให้บริการทั้งสองมีปริมาณข้อมูลที่ได้รับผิดชอบแตกต่างกัน เพราะผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** มีหน้าที่ขนส่งข้อมูลและประมวลผลข้อมูล ซึ่งผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตทุกคนจำเป็นต้องใช้ ทำให้มีปริมาณข้อมูลที่อยู่ในความดูแลมากกว่าผู้ให้บริการแบบ **Service Providers** ซึ่งมีกลุ่มผู้ใช้บริการเฉพาะกลุ่ม

ด้วยเหตุผลความแตกต่างข้างต้นนี้ ทำให้ผู้เขียนแยกผู้ให้บริการทั้งสองแบบออกจากกันและกำหนดยกเว้นความคุ้มครองที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ แม้ผู้ให้บริการแบบ **Service Providers** ไม่ต้องรับผิดชอบโดยเนื้อหาที่จัดทำโดยบุคคลอื่น แต่โดยเหตุที่ผู้ให้บริการแบบ **Service Providers** อาจรู้หรือควรรู้ถึงเนื้อหาดังกล่าวได้ ดังนี้ จึงได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการแบบ **Service Providers** จะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วในการกำจัด ลบ หรือกระทำด้วยวิธีการใดๆ ไม่ให้ปรากฏข้อความหรือข้อมูลดังกล่าว หากได้รู้หรือควรรู้ถึงข้อความหรือข้อมูลอันมิชอบนั้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเห็นควรวินิจฉัยให้ผู้ให้บริการแบบ **Service Providers** เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบข้อมูลหรือข้อความที่อยู่ในความดูแลของตนร่วมกับผู้ให้บริการแบบ **Content Providers** มากขึ้นด้วย โดยการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งสองในการตรวจสอบข้อความหรือข้อมูลที่มีข้อสงสัยด้วยมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปได้ทางเทคนิค เช่น ใช้ระบบ **Filter** ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งหน้าที่ทั้งหมดนี้ผู้เขียนไม่ได้กำหนดไว้ในส่วนของผู้ให้บริการกลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นสื่อกลางในการส่งข้อมูล (**Transitory Communication Providers**) เนื่องจากเห็นว่าเป็นผู้มีหน้าที่ขนส่งข้อมูลเป็นสำคัญ แม้ในส่วนผู้ให้บริการแบบ **Access Providers** จะมีการดำเนินการในการประมวลผลอยู่ด้วย แต่โดยธรรมชาติของหน้าที่ของผู้ให้บริการในกลุ่มนี้ก็ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ดังนั้น ย่อมมีอาจทราบถึงความชอบหรือมิชอบของเนื้อหาที่ทำการขนส่งได้ ทั้งข้อมูลที่อยู่ในความดูแลของผู้ให้บริการในกลุ่มนี้มีปริมาณมหาศาล ดังนั้น การกำหนดให้ผู้ให้บริการกลุ่มนี้ต้องเข้าไปมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลหรือกำจัดข้อมูลใดๆ ด้วย ดูจะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

ดังนี้ จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ให้บริการที่จัดทำเนื้อหาโดยตรง (**Information Providers** หรือ **Content Providers**) จะต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาดังกล่าวทุกกรณีตามกฎหมายทั่วไปเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์ ผู้พิมพ์โฆษณา บรรณาธิการหรือผู้เผยแพร่ในสื่อแบบดั้งเดิม ส่วนผู้ให้บริการที่ไม่จัดทำเนื้อหาตรง (**Non - Content Providers**) จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลอื่นก็ต่อเมื่อตนได้มีส่วนกระทำการซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายนั้นอยู่ด้วยไม่ว่าโดยการที่ตนได้เป็นผู้เริ่มต้นส่ง คัดเลือกผู้รับการส่งและได้แก้ไขข้อมูลในการส่งด้วยตนเอง (ความรับผิดของ **Transitory Communication Providers**) หรือการได้รู้หรือมีเหตุอันควรจะรู้ถึงการมีอยู่ของข้อความหรือข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในขอบเขตการให้บริการของตนแล้วไม่ดำเนินการอย่างรวดเร็วในการลบ ปิดกั้น หรือทำให้ไม่ปรากฏซึ่งข้อความหรือข้อมูลอันมิชอบนั้น (ความรับผิดของ **Service Providers**) จึงอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การพิจารณาความรับผิดของผู้ให้บริการที่ไม่จัดทำเนื้อหาตรง (**Non - Content Providers**) นี้ มีหลักการพิจารณาตั้งอยู่บนพื้นฐานความผิด (**Liability Based On Fault**) นั่นเอง

ประเภทและความรับผิดชอบต่องานหน้าที่ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตนั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

ประเภท	กลุ่มผู้ให้บริการ	แบบการให้บริการ	ความรับผิดชอบ	หน้าที่
1.Information Providers / Content Providers			ทุกกรณี	ตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่
2.Non-Content Providers	2.1 Transitory Communication Providers	Network Providers-only	(Common Carrier)	-
		Network Providers + Access Providers /Access-only	รับผิดชอบเมื่อเป็นผู้ส่ง กำหนดผู้รับการส่ง และกำหนดหรือแก้ไขข่าวสารในการส่ง	-
	2.2 Service Providers		รับผิดชอบเมื่อได้รู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงการอันไม่ชอบและไม่ได้กระทำโดยรวดเร็วในการลบข้อมูลดังกล่าว	ตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่

อนึ่ง เนื่องจากการให้บริการอินเทอร์เน็ตถือเป็นการให้บริการสื่ออย่างหนึ่ง ดังนี้ หากประสงค์จะควบคุม ดูแลการประกอบกิจการการให้บริการอินเทอร์เน็ตให้เป็นระเบียบ สมควรมีหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนเพื่อควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าว เมื่อพิจารณาหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งขึ้นแล้วตามกฎหมายเดิมในส่วนที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่ามีหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลด้านอินเทอร์เน็ต 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ซึ่งในมาตรา 37 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ไว้

โดยในอนุมาตรา 2, อนุมาตรา 4 และอนุมาตรา 5 กำหนดให้มีหน้าที่ในการติดตามดูแลการประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตลอดจนให้มีหน้าที่ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น อย่างไรก็ตาม ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ จำกัดเฉพาะแต่การควบคุม ดูแล และตรวจสอบการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ดังนี้ กลุ่มผู้ให้บริการที่มีได้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ด้วยจึงไม่อยู่ในการควบคุมของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นี้

(2) คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ.2544 ซึ่งตามมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการประกอบกิจการโทรคมนาคมไว้ว่า หมายถึงการประกอบกิจการในลักษณะที่เป็นผู้ให้บริการด้านกิจการโทรคมนาคมแก่บุคคลทั่วไป ตามความหมายนี้จึงทำให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกประเภทตกอยู่ใต้ขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้ด้วย ดังนี้ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจึงต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติแล้ว พบว่ามีหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ การออก ระเบียบ หรือเพิกถอนใบอนุญาตในการประกอบกิจการ และมีอำนาจในการควบคุมการให้บริการด้านต่างๆ ตลอดจนให้การคุ้มครองผู้ใช้บริการหรือบุคคลอื่นๆ ที่ได้รับความเสียหายจากการให้บริการดังกล่าวด้วย และตามมาตรา 45 ยังได้บัญญัติอย่างกว้างขวางให้ผู้ใดก็ตามแม้มิใช่ผู้ใช้บริการ หากผู้นั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากการให้บริการกิจการโทรคมนาคมย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ระหว่างร้องเรียนถ้าผู้ร้องเรียนร้องขอ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติมีอำนาจพิจารณากำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการเพื่อแก้ไขเยียวยาความเสียหายชั่วคราวได้ด้วย นอกจากนี้ ในหมวด ๔ ยังให้อำนาจคณะกรรมการฯ ในการกำกับดูแลการให้บริการอีกด้วย โดยมาตรา 61 ให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นผู้ที่คณะกรรมการฯ แต่งตั้งให้มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจเข้าไปในอาคารสถานที่ของผู้ให้บริการระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจสอบกิจการ สมุดบัญชี หลักฐาน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการกระทำใดที่อาจฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ ส่งเอกสารหรือวัตถุใดเพื่อประกอบการพิจารณา เพื่อยางานตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริงแก่คณะกรรมการฯ ต่อไป ซึ่งในการนี้ผู้ให้บริการมีหน้าที่อำนวยความสะดวกตามสมควร มิฉะนั้น อาจต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 68 ได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเน้นในเชิงรับอันคือมุ่งเน้นการเยียวยาเพื่อแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อพิพาทขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏมาตรการเชิงรุกเท่าที่ควร ดังนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการโทรคมนาคมทั้งหลายของประเทศสมควรเข้ามาดูแลการให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างจริงจังโดยควรมีการออกระเบียบหรือมาตรการอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำให้การให้บริการอินเทอร์เน็ตของผู้ประกอบกิจการในประเทศไทยเพื่อให้การให้บริการดำเนินไปตามมาตรฐานเดียวกัน เช่น การกำหนดมาตรฐานการให้บริการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตหรือการเข้าไปกำหนดหน้าที่ในทางกำหนัดป้องกันโดยให้มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนการเผยแพร่ หรือ คณะกรรมการฯอาจกำหนดเป็นมาตรฐานการให้บริการเป็นเงื่อนไขที่อื่นที่จำเป็นในการประกอบกิจการในส่วนของคุณสมบัติของผู้ได้รับใบอนุญาต ตามมาตรา 8 ซึ่งหากปรากฏว่าเมื่อใดที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ประกอบกิจการภายใต้เงื่อนไขซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการประกอบกิจการแล้วผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายนั้นอาจถูกพิจารณารับ หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ เนื่องจากการให้บริการอินเทอร์เน็ตปัจจุบันถือเป็นการให้บริการสื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งผู้บริโภคข้อมูลหรือกลุ่มผู้ใช้บริการก็มีอยู่ทั่วโลกไม่มีพรมแดน และการให้บริการนั้นก็อาจกระทำได้จากทุกมุมโลกเช่นเดียวกัน การสร้างมาตรฐานการให้บริการที่เป็นสากลมีการกำหนดการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการและบุคคลภายนอกที่เพียงพอ ตลอดจนมีมาตรการในการควบคุมป้องกันความเสียหายตามสมควร จึงถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเพื่อสร้างความเป็นสากลในการให้บริการและนำไปสู่ความเชื่อถือและความมั่นใจแก่ทั้งกลุ่มผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการทั่วโลก ดังนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการจัดตั้งสภาวิชาชีพผู้ประกอบวิชาชีพให้บริการอินเทอร์เน็ตแห่งประเทศไทยขึ้น

แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีสมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์ไทยอยู่แล้ว แต่สมาคมดังกล่าวไม่ครอบคลุมการให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกประเภท และธรรมนูญของสมาคมก็ไม่มีสภาพบังคับที่เด็ดขาด การจัดตั้งสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกประเภทและมีกฎหมายรองรับชัดเจนจะสามารถสร้างความเป็นระเบียบแก่สังคมอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น โดยให้สภาวิชาชีพดังกล่าวมีหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้

(1) กำหนดระเบียบ จรรยาบรรณ หรือแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการให้บริการอินเทอร์เน็ตด้วยความระมัดระวัง และใช้ฝีมือเท่าที่ธรรมชาติจะต้องใช้และสมควรจะต้องใช้ในประกอบการเช่นนั้น เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหรือสร้างความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดย

อาจอาศัยมาตรการป้องกันต่างๆ ที่เป็นไปได้ทางเทคนิค เช่น การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการตรวจสอบข้อความหรือข้อมูลที่มีขอบโดยใช้ระบบ **Filter** ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ทั้งนี้ ให้การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสามารถปรับเปลี่ยนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกาลสมัย ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ตลอดจนมาตรฐานการประกอบกิจการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศที่เป็นสากล การกำหนดมาตรการเช่นนี้จะทำให้ผู้ให้บริการเพิ่มความระมัดระวังในการให้บริการมากขึ้น

(2) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อระหว่างกลุ่มบุคคลภายนอกทั่วไป และกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยเปิดให้บริการรับแจ้งเรื่องร้องเรียนจากประชาชนทั่วไปเมื่อมีการพบเว็บไซต์ที่เผยแพร่เนื้อหาที่มีขอบด้วยกฎหมายของสมาคมและประสานงานกับกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตดำเนินการกำจัด ลบ หรือทำให้ไม่ปรากฏซึ่งข้อความหรือข้อมูลอันไม่ชอบดังกล่าว

(3) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการในการพิจารณารับคำร้องขอและอนุญาตให้ข้อมูลการจราจรทางอินเทอร์เน็ต (Log filed) หรือข้อมูลอื่นๆ ร่วมกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่เป็นเจ้าของข้อมูล โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดทางกฎหมาย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายเป็นสำคัญ

(4) ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมพยานหลักฐานทางอินเทอร์เน็ตกับผู้เสียหายเมื่อมีการร้องขอ หากเป็นกรณีที่มีการร้องเรียนว่าพบการละเมิดระเบียบ จรรยาบรรณ หรือแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการให้บริการซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งสมาคมฯ และผู้ให้บริการที่ถูกร้องเรียนมีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือกับสมาคมฯ ตามสมควร

(5) ให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทางอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการดำเนินคดีกับผู้เสียหายตามสมควร

การกำหนดให้สมาคมฯ มีหน้าที่ในการกำหนดระเบียบมาตรฐานการให้บริการของกลุ่มสมาชิกผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้การให้บริการของกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากขึ้น และการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการรวบรวมพยานหลักฐานทางอินเทอร์เน็ตจะสามารถแก้ปัญหาคความได้เปรียบเสียเปรียบกันในทางคดีที่เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประการหนึ่ง เนื่องจากในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ผู้ให้บริการจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายก็ต่อเมื่อ

ผู้เสียหายสามารถพิสูจน์เห็นถึงความผิดของผู้ให้บริการเสียก่อน ตามหลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบ⁷ หลักการดังกล่าวถือเป็นภาระหนักของผู้เสียหายเพราะการนำสืบให้เห็นถึงข้อผิดพลาดหรือความผิดของผู้ให้บริการนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญทางเทคนิคที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งบุคคลทั่วไปที่มีได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านยากจะเข้าใจ ทั้งยังเป็นการยากที่จะนำสืบให้ศาลเห็นอีกด้วย นอกจากนี้ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ความฝ่ายตรงข้ามก็เป็นผู้อยู่ในฐานะที่เหนือกว่าผู้เสียหายมากทั้งในด้านกำลังบุคคล กำลังทรัพย์ และศักยภาพในด้านเทคโนโลยี ตลอดจนข้อมูลสำคัญอันอาจแสดงให้เห็นถึงความผิดและความเสียหายก็ยังอยู่ในความครอบครองของผู้ให้บริการอีกด้วย การต่อสู้ในเชิงพยานหลักฐานหลักจางระหว่างกันของผู้เสียหายกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต จึงอาจก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันในทางคดีขึ้นได้ ดังนี้ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ ที่มีความรู้ความชำนาญทางเทคนิคเข้าไปดำเนินการเป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อประสานกับหน่วยงานภายนอกในการขอข้อมูลหรือพยานหลักฐานอินเทอร์เน็ต ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในด้านพยานหลักฐานทางเทคนิคในกรณีที่เกิดความเสียหายโดยผลจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตตามที่ได้มีการเสนอไว้ข้างต้น จึงน่าจะเป็นนโยบายที่จะช่วยลดปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบในการเข้าถึงพยานหลักฐานได้ส่วนหนึ่ง เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความยุติธรรมในการดำเนินคดีมากขึ้น

ดังนี้ มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวทั้งหมดจะช่วยส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกระบวนการยุติธรรม สามารถขจัดปัญหาข้อยุ่งยากและข้อถกเถียงในแง่กฎหมายเกี่ยวกับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบอื่นๆ ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นได้อย่างสิ้นเชิง ทั้งยังเป็นการให้หลักประกันที่มั่นคงชัดเจนแก่สังคมอินเทอร์เน็ต และสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคคลทั่วไปในสังคมให้ได้รับความคุ้มครองที่เป็นธรรมได้อย่างแท้จริง

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว